

УДК 327.8

ФРАНЦИЯНЫҢ СЫРТҚЫ САЯСАТЫНДАҒЫ ЖҰМСАҚ КҮШ ТЕТІКТЕРІ

Садуақас Арыстан Найманбайұлы

Asaduakhas00@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Халықаралық қатынастар мамандығының 1 курс
магистранты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ғылыми жетекші - Л.Х. Толешова

КеД 'Орсе Францияның ықпал ету саясатын жандандырады, оның қажеттілігі әсіресе құрылымдық өзгерістер кезеңінде өткір. Қазіргі уақытта Франция үшін "жұмсақ күштің" өзектілігі экономикалық дағдарыспен, қолданыстағы іс-қимыл жүйесін қайта қарау қажеттілігімен және елдің сыртқы имиджін бақылауды қамтамасыз етумен байланысты. "Жұмсақ күш" саласындағы іс - қимылдарды бағалауға назар аудару сарапшылардың

Франция өзінің күшті жақтарын толық түсінбейді және қолда бар әлеуетін пайдаланады деген пікірімен түсіндіріледі [1].

Француз дипломатиясының ерекшелігі Француз Республикасының Конституциясында көрсетілген. Францияның сыртқы саясатының негізгі басымдығы-адам құқықтарын сақтау. Атап айтқанда, БҰҰ Бас Ассамблеясының 67-ші сессиясының ашылуында, 2012 жылғы 25 қыркүйекте Франция президенті Ф. Олланд "Франция саяси және дипломатиялық деңгейде үлгі болғысы келеді" деп мәлімдеді [2].

Француз дипломатиясы көпжақты форумдарда жүзеге асырылатын және екіжақты қатынастарда жүзеге асырылатын адам құқықтарын бұзушылықтарға қарсы күресті "жұмсақ күш" саясатының принциптерімен қабылдады. Францияның бітімгер ретіндегі халықаралық имиджі қақтығыстарды реттеу, иммигранттар мен босқындарды қабылдау арқылы күшейтіледі. Әр елдің дәстүрлерін ескеретін бостандықтың, Толеранттылықтың және демократияның универсальды құндылықтарын бекітетін ұтымды тәсіл сыртқы саясатқа тән .

"Жұмсақ күштің" заманауи Француз тәртібі 2008 жылы жаңа жаһандық мақсаттарға ең жақсы сәйкес келу мақсатында мемлекеттік саясатты жалпы қайта қарау аясында жаңартылды. "2008 жылдан 2020 жылға дейін Францияның еуропалық және сыртқы саясаты мәселелері жөніндегі ақ қағазға" сәйкес, Француз құрылғысы стратегиялық бағыттардағы елеулі өзгерістер мен бюджеттік қаражаттарды қайта бағалау үшін жаңғырту процесінен өтеді. 2008 жылдың шілдесінде жарияланған "ақ қағазда" көрсетілген мақсаттар цифрлық байланыс түрлерін дамытуды жеделдететін идеялардың жаһандық бәсекелестігі контекстіндегі дипломатиялық ықпалдың маңыздылығын көрсетеді. 2013 жылы 2012 жылы басталған мемлекеттік саясатты жаңғырту аясында прогресс тіркелді.

Францияның "жұмсақ күші" мемлекеттік жүйесі айтарлықтай өзгерістерге ұшырады: оны пайдалану аясы кеңейді, қолдану қаржылық және зияткерлік ресурстардың көбеюін талап ете бастады. "Жұмсақ күш" формалары көбейтілді, көп салмақ алды, оны қолдану енді Дипломатия салаларымен шектелмейді, принциптер алқалы органдардың, парламенттердің және сараптамалық қауымдастықтардың жұмысында қолданылады. Француз мамандарының қатысуы сараптамалық ақпараттық қауымдастықтарда үлкен рөл атқарады, ол сонымен бірге француз ықпал ету саясатын және "жұмсақ күш" ұғымын бөліседі .

Францияда білім беру және Ұлттық Қауіпсіздік Кеңесіне ұқсас құзыреттер салаларында мемлекеттің сыртқы ықпалының жоғарғы деңгейдегі кеңесін құру мүмкіндігі қарастырылуда. Кеңесті басқарудың икемділігі оны президент басқаруы керек екендігімен сипатталады, ал қажет болған жағдайда премьер-министр, сыртқы және еуропалық істер, қорғаныс, бюджет, экономика және қаржы министрлері оны президент басқаруы керек, ал қажет болған жағдайда Премьер-министр, сыртқы және еуропалық істер министрлері жұмысқа кіреді, қорғаныс, бюджет, экономика және қаржы.

Францияның "жұмсақ күш" саясатының негізі 1883 жылы француз альяндары құрылған кезде пайда болған мәдени дипломатия болып саналады. Қазіргі уақытта СІМ 137 елде орналасқан 96 институттар мен орталықтардан, СІМ қаржыландыратын 445 Француз альянстарынан және 161 мәдени ынтымақтастық қызметінен тұратын мекемелердің ауқымды желісінің жұмысын бастады. Қорғаныс министрлігі ескерткіштер, мұражайлар, мұрағаттар мен кітапханалардан тұратын бай мұраларын қолдана отырып, мәдени арналар арқылы халықаралық әсерді күшейту мүмкіндіктерін қарастыруда [3].

Франция СІМ желісі мәдени әртүрлілікке ықпал етеді және француз тілін танымал етуге көмектеседі. Мәдени-гуманитарлық саясаттағы "жұмсақ күштің" ерекшелігі француз

тілі мен мәдениетінің мәртебесін қолдануға әкеледі, бұл өз бюджеті бар франкофония құбылысында көрінеді.

Францияның мәдени ынтымақтастығы елдің толеранттылыққа, ынтымақтастыққа және мәдениетаралық диалогқа деген құрметке негізделген "жұмсақ күш" болуға деген ұмтылысына негізделген. Бұл ретте Мәдениет министрлігінің жауапкершілігі халықаралық қатынастарға да, әсіресе тілді ілгерілету саласына да қолданылады. Халықаралық франкофония ұйымы (МОФ) лингвистикалық негіздегі мемлекеттердің бірлестігі болып табылады. Франкофония Жоғарғы Кеңесі франкофондардың санын 75 миллион адамға бағалайды. Бастапқы кезеңде франкофон мемлекеттерінің ынтымақтастығында мәдени фактор басым болды. 1960 ж. франкофон мемлекеттерінің ұлттық білім министрлерінің Конференциясы құрылды, ол Халықаралық франкофония ұйымымен өзара әрекеттеседі. 1961 жылы франкофония университеттерінің агенттігі пайда болды. 1967 жылы франкофония министрлерінің конференциясына және жоғары деңгейдегі мемлекеттік кездесулерге ұсыныстар беретін франкофония Парламенттік Ассамблеясы жұмыс істей бастады. Француз бөлімі 90 депутаттан және 60 Сенаттан тұрады. 1997 жылы Ханойдағы саммиттен бастап МОФ қызметі саясаттандырыла бастады, ал 2002 жылы Бейрутта және 2004 жылы Уагадугуда өткен саммиттерден кейін. Францияға ұйымды өзі қатысқан елдерде дипломатиялық мүдделерін ілгерілету үшін көбірек пайдалануға мүмкіндік берді.

Ынтымақтастықтың әртүрлі субъектілерінің қызметін үйлестірумен ынтымақтастық және франкофония мәселелері жөніндегі мемлекеттік хатшы айналысты. 2012 жылдан кейін оған қосылған барлық мәселелерді Сыртқы істер министрі қарайды. Өзара әрекеттесу түріне байланысты – Мәдениет, тіл, білім немесе басқа сала-қатысатын елдерде Франкофонияның әртүрлі операторлары бар. Мысалы, француз достық және байланыс қауымдастығы тілдерді дамыту жөніндегі КЕҰ-мен жұмыс істейді.

Француз Альянсының 146 елде 1072 өкілдігі бар, онда жарты миллионға жуық адам француз тілін оқиды. Қауымдастық филиалдары театр және музыкалық гастрольдер, кинофестивальдер мен суретшілердің көрмелерін ұйымдастырады [4].

2010 жылы Cultures France халықаралық көркемдік алмасу және мәдени ынтымақтастық үшін жауап беретін Сыртқы істер министрлігі мен мәдениет және коммуникациялар министрлігінің бірлескен операторы француз институты болды. Оның бюджеті жылына 50 млн еуроны құрайды.

Екі телеарна-TV5 Monde және France 24, Екі радиостанция – Radio France Internationale және RMC Moyen-Orient, Canal France International агенттігі хабар таратуды тек француз тіліне деген қызығушылықты нығайту үшін ғана емес, сонымен қатар әлемдік тәртіптегі Француз көзқарасын таратуға назар аудару үшін де жүзеге асырады. 2008 жылғы 4 сәуірде қоғамдық хабар таратуға қатысушылардың күш-жігерін біріктіру үшін audiovisuel Extérieur de la France холдинг компаниясы құрылды, 2013 жылы France Médias Monde тобына айналды. Бұл реформа француздық сыртқы хабар таратудың үлкен үйлесімділігін қамтамасыз етуге арналған. Сыртқы аудиовизуалды бағдарламаларды бөлу шамамен 300 миллион еуроны құрайды.

2006 жылдың желтоқсанында іске қосылған "Франция 24" халықаралық жаңалықтар арнасы Француз құндылықтары мен көзқарастарын жеткізеді, ағылшын, француз және араб тілдерінде ақпарат тарату бағдарламаларының платформасы болып табылады. "Франция 24" бағдарламаларын жобалау және тарату үшін шетелдік хабар тарату ережелерінің белгіленген жиынтығын пайдаланады [5].

Басқа салалардағыдай, тіл мен білім беруді ілгерілету мақсатында да көптеген орталықтандырылмаған ұйымдар жұмыс істейді: француз тілі мен мәдениетін ілгерілету

Талдау негізінде "жұмсақ күштің" әртүрлі бағыттарының үйлесуі Францияның ұлттық құндылықтарының ықпалы мен алға басуын қамтамасыз етеді деген қорытындыға келеді. Францияның "жұмсақ күшінің" ең тиімді көріністері – оның тілі мен мәдениеті, ал франкофония құбылысы-оның әрнектерінің ең айқын көрінісі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- 1 Barraquand H. (2004) Présentation de l'organisation internationale de la francophonie. Hermès.
- 2 Brunet F., de LaRocheffoucauld R. (2008) Un guide méthodologique. Les partenariats AFD – Collectivités locales françaises. Paris: AFD.
<http://www.afd.fr/webdav/shared/PUBLICATIONS/THEMATIQUES/autrespublications/Guide-Fiches-cooperation-decentralisee.pdf>
- 3 Cogan C.G. (2006) Le style diplomatique français. Annuaire français des relations internationales.
- 4 http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/La_France_et_le_monde.pdf
- 5 Conférence ID4D (2013) Les collectivités territoriales, des acteurs majeurs du développement? Paris:
- 6 DILA (2013) Livre blanc sur la défense et la sécurité nationale. Paris: Direction de l'information légale et administrative.
- 7 Ministère de la culture et de la communication (2013) Rapport au Parlement sur l'emploi de la langue française – 2013. Délégation générale à la langue française et aux langues de France. Paris.
http://www.dglf.culture.gouv.fr/publications/Rapport%20au%20Parlement_2013.pdf.